

GLAZBA U HRVATSKIM MUZEJIMA, MUZEJ GLAZBE?

JASMINA BRKOVIĆ

jasminda.brkovich@gmail.com

Simpozij *Glazba u muzeju / Muzej glazbe* prošlo je razmišljanje o hrvatskome muzeju glazbe.

No prije svega, što je to muzej glazbe? Je li to muzej povijesti glazbe kao Zenetortneti Muzeum u Budimpešti, koji prikuplja predmete i dokumente vezane za glazbenu povijest Mađarske? Neki od tristotinjak¹ europskih memorijalnih centara i muzeja skladatelja? Ili muzej glazbe u nekom širem smislu poput bečkog Haus der Musik – svojevrsnoga muzejskog panoptikuma koji obuhvaća teme od povijesti Bečke filharmonije i starih majstora do istraživanja fenomena zvuka?

Prema tematskoj tipologiji², muzej glazbe mogao bi se svrstati u umjetničke muzeje (potkategorija glazba i ples), društveno-znanstvene ili multidisciplinarne/interdisciplinarne, a brojni primjeri iz prakse potvrđuju tu raznolikost.

Museu do fado u Lisabonu bavi se kulturnom poviješću Portugala i Lisabona pokušavajući dočarati okolnosti i emocije u kojima je nastao i opstao fado. Zanimljiv je, primjerice, i latvijski Rakstniecības

¹ Julie Anne Sadie, Stanley Sadie. *Calling on the composer: A Guide to European Composer Houses and Museums*. London. New Haven: Yale University Press, 2005.

² André Gob, Noémie Drouget. *Muzeologija*. Zagreb: Antibarbarus, 2007.

un mūzikas muzejs (prev. *Literature and Music Museum*) koji objedinjuje glazbu i književnost, a u opisu svoje misije navodi kako teži „suvremene ljude uvjeriti kako je proučavanje književnosti i povijesti glazbe korisno i isplativo u shvaćanju suvremene stvarnosti“³.

Jedan od najvećih muzeja glazbe – Cité de la musique u Parizu u svojim zbirkama čuva više od 4000 instrumenata⁴, a uz muzej glazbe u Citéu djeluju i institucije poput Nacionalnoga visokoga glazbenog konzervatorija i Pariške filharmonije. Accademia Nazionale di Santa Cecilia u Rimu jedna je od najstarijih glazbenih institucija u svijetu, a u sklopu Akademije u Musi – Muzeju glazbenih instrumenata čuva se više od 500, a izlaže oko 140 glazbenih instrumenata⁵ koji ilustriraju svjetsku i talijansku povijest glazbe. Muzeji glazbe često su usko vezani za sveučilišta, akademije, institute te druge muzikološke institute i ekspertize.

Vrijedi li jednakost: muzej glazbe = muzej instrumenata?

Krovnom organizacijom koja okuplja muzeje glazbe(nih instrumenata) svakako se može smatrati CIMCIM (*Comité International des Musées et Collections d'Instruments de Musique – International Committee for Museums and Collections of Musical Instruments*)⁶ – jedan

³ URL: http://rmm.lv/?page_id=1848 (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

⁴ Cité de la musique. URL: <http://www.citedelamusique.fr/francais/musee/visiter/presentation.aspx> (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

⁵ Museo degli strumenti musicali. URL: http://www.santacecilia.it/auditorium/museo_degli_strumenti.html (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

⁶ O CIMCIM-u. URL: <http://network.icom.museum/cimcim/welcome/what-is-cimcim/> (datum pristupa: 7. veljače 2014.).

od međunarodnih odbora ICOM-a. Kako samo ime te organizacije sugerira, u njezinu su fokusu glazbeni instrumenti, a cilj odbora je promicanje visokih profesionalnih standarda u korištenju i očuvanju tih instrumenata u muzejima i zbirkama.

CIMCIM putem raznih radnih skupina potiče i organizira stručne poslove vezane za muzeje i zbirke glazbenih instrumenata, a njegovi članovi sudjeluju na sastancima i pridonose objavljivanju publikacija o konzervaciji, restauraciji, izlaganju, standardima za katalogizaciju itd. CIMCIM je izvor podataka za sve muzejske stručnjake koji rade s glazbenim instrumentima.

Predsjednica CIMCIM-a trenutačno je dr. sc. Lisbet Torp, ravnateljica Danskog muzeja glazbe, koja je prvi put posjetila Zagreb upravo u povodu ovog simpozija.⁷ Od 51 zbirke instrumenata koje su bile navedene na CIMCIM-ovim stranicama⁸, 37 zbirki odnosilo se na Europu. Spomenuti muzeji u Budimpešti, Parizu i Rimu članovi su CIMCIM-a, a Hrvatska nema⁹ muzeja članova.

Kad govorimo o glazbenim instrumentima, važno je spomenuti i *MIMO – Musical instrument museums online*¹⁰, projekt eContentplus Programa Europske komisije koji je trajao od rujna 2009. do

⁷ na simpoziju je dr. sc. Torp održala predavanje *Izlaganje glazbe u muzejima: mogućnosti, izazovi i zadovoljstva*. URL: <http://www.mdc.hr/User-Files/Image/GUM%20knjizica%20sazetaka.pdf>, str. 40. (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

⁸ Popis članova CIMCIM-a preuzet je s prethodne verzije stranice koja više nije dostupna (datum pristupa: 15. travnja 2013.).

⁹ Isto (datum pristupa: 15. travnja 2013.).

¹⁰ URL: <http://www.mimo-international.com/index.html> (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

kolovoza 2011. godine. Cilj projekta bio je stvoriti jedinstvenu pristupnu točku za digitalni sadržaj i informacije o zbirkama glazbenih instrumenata u europskim muzejima. Za vrijeme trajanja projekta digitalizirani su, anotirani i objavljeni podaci o 45 000 instrumenata koji obuhvaćaju 1800 audiozapisa i 300 videozapisa.

Cjelokupna baza dostupna je i pretraživa *online*, a izbor ilustrativnih primjera građe prikupljene iz devet velikih europskih muzeja glazbenih instrumenata može se pregledati na stranicama Europeanine izložbe *Explore the World of Musical Instruments*¹¹.

GLAZBENA GRAĐA NA POVREMENIM IZLOŽBAMA I U STALNOM POSTAVU U HRVATSKOJ

Iako Hrvatska nema muzeja glazbe, glazbena se građa u raznim muzejima posljednjih godina predstavlja(la) na povremenim izložbama ili u stalnim postavima. Navest ću nekoliko primjera da bih ilustrirala kako je riječ o raznorodnoj građi i različitim načinima prezentacije. Muzej grada Rijeke posjeduje glazbenu zbirku koju izlaže na povremenim izložbama. Godine 2004. održana je kulturno-povijesna izložba *Čarobna igla – Zbirka gramofona i riječke diskografije*¹². Muzej je u pet godina koje su prethodile izložbi prikupio reprezentativnu zbirku gramofona i gramofonskih ploča koja seže od 1890-ih do 1980-ih, a pri-

¹¹ *Explore the World of Musical Instruments*. URL: <http://exhibitions.europeana.eu/exhibits/show/musical-instruments-en> (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

¹² *Čarobna igla - Zbirka gramofona i riječke diskografije*. Rijeka: Muzej grada Rijeke, 2004.

ču o gramofonima povezao je s crticama iz povijesti i društvenog života u Rijeci i Hrvatskoj.

Muzej grada Zagreba svoje je glazbene zbirke proteklih godina predstavljao nizom izložaba: *Dobro mi došiel prijatelj – Viki Glovacki* (2006.), *Violončelo Rudolfa Matza* (2007.), *Mister Morgen – Ivo Robić* (2007.), *Rudolf Klepač, maestro fagota* (2013.) te *Milka Trnina – svjetska operna diva* (2013.). Usto, u stalnom su postavu Muzeja prezentirane radna soba Ivana pl. Zajca te glazbeni automati iz Zbirke mehaničkih glazbenih automata Ivana Gerersdorfera¹³.

Kulturno-povijesni muzej u Dubrovniku u svojoj glazbenoj dvorani izlaže harfu Antonija Bertolinija te fortepijano Antona Waltera. Glasovir je prije deset godina restauriran te su u posebnim prigodama na njemu muzicirali znameniti pijanisti specijalizirani za sviranje na povijesnim instrumentima.¹⁴

U sklopu Glazbene škole Pavla Markovca u Zagrebu nalazi se Majstorska radionica za restauraciju i gradnju gudačkih instrumenata pok. Franje Schneidera.¹⁵ Radionica je zapravo još u funkciji – u prostoru radionice održava se praktična nastava gradnje i restauracije gudačkih i trzalačkih instrumenata. Ta zbirka sadržava originalni namještaj, alate, instru-

mente, šablone, fotografije te stručnu biblioteku hrvatskog restauratora i graditelja instrumenata Franje Schneidera, a može se posjetiti uz najavu.

Muzej grada Trogira održao je 2010. godine izložbu *Daj smanji to malo*¹⁶ – priču o novom valu i rock generaciji. Posebna je pozornost pridana lokalnoj trogirskoj glazbenoj sceni, a za potrebe izložbe posuđeni su gramofoni, gitare, džuboks itd. te je izloženo mnoštvo memorabilija kako bi se što vjernije prikazala atmosfera minulog vremena.

Privatni kolekcionar Ljubomir Gašparović posjeduje reprezentativnu zbirku od 17 povijesnih i modernih glasovira iz razdoblja 1835. – 1924. godine. Muzej za umjetnost i obrt postavio je 2012. godine izložbu s izborom iz te zbirke pod nazivom *Deset klavira iz zbirke Ljubomira Gašparovića*¹⁷. Izložbu je pratio niz koncerata na nekima od izloženih glasovira. Etnomuzikolog Krešimir Galin poznat je po svojoj privatnoj zbirci etnografskih primjeraka hrvatskih narodnih glazbala¹⁸. Zbirka je rezultat višedesetljetnoga terenskog istraživanja, obuhvaća 200-tinjak glazbala s popratnom dokumentacijom i videosnimkama, a izbor iz zbirke više je puta prezentiran u zemlji i inozemstvu.

¹³ Multimedijaska prezentacija Zbirke dostupna je *online* na: http://mdc.hr/donacije/mgz/gerersdorfer/index_hr.html (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

¹⁴ Na Simpoziju je o fortepijanu Antuna Waltera govorila Vedrana Gjučić Bender, muzejska savjetnica iz Kulturno-povijesnog muzeja.

¹⁵ <http://hvm.mdc.hr/majstorska-radionica-za-restauraciju-i-gradnju-gudačkih-instrumenata-pok.-franje-schneidera,560%3AZAG/hr/info/> (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

¹⁶ Goranka Tomaš: Izložba „Daj smanji to malo“ // *Informatica Museologica* 42(1-4). Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, 2011.

¹⁷ <http://www.muio.hr/hr/aktualno/izlozbe/deset-klavira-iz-zbirke-ljubomira-gasparovica,13.html?p=7> (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

¹⁸ Izložba je dostupna *online* na: <http://www.hr-vatska-narodna-glazbala.com/> (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

PREGLED GLAZBENIH ZBIRKI U HRVATSKIM MUZEJIMA

Kako je nekoliko puta istaknuto, povod za organiziranje simpozija *Glazba u muzeju / Muzeji glazbe* bila je činjenica da u Hrvatskoj ne postoji nacionalni muzej glazbe te da se hrvatski muzeji dosad nisu sustavno bavili glazbom te je stoga bilo potrebno stvoriti stručnu podlogu za bavljenje glazbenom baštinom.

Prema utvrđenom i uspješnom predlošku na temelju kojega je MDC i prije¹⁹ prepoznavao i uvodio nove teme na muzeološku scenu, prva je faza bila napraviti pregled glazbene baštine u hrvatskim muzejima. Evidentiranje glazbene i zvučne baštine u muzejima i ostalim baštinskim institucijama nastavilo se tijekom i nakon simpozija, a planirana je izrada baze podataka – svojevrsnog registra glazbene baštine koji bi objedinio sve dosad prikupljene podatke.

Pregled glazbenih zbirki u hrvatskim muzejima koji slijedi napravljen je na temelju Registra muzeja i zbirki u RH (OREG-a) i baze podataka Knjižnice²⁰ MDC-a.

Kategoriziranje i nazivanje zbirki glazbenima ovisi, dakako, o muzeološkoj funkciji koju one imaju u pojedinim muzejima. Dosad navedeni primjeri pokazuju kako se uz glazbene instrumente, koji najčešće imaju svoju „idejnu“ zadaću, u postavima tematski vezanima za glazbu prezentira i popratna građa koja nije nužno ili isključivo vezana za glazbu.

¹⁹ MDC je već organizirao skupove *Muzej(i) (i) književnost(i)* (2006.), *Knjiga u muzeju* (2011.), a u planu je i organizacija simpozija s temom filma u muzeju. URL: <http://mdc.hr/hr/mdc/skupovi-i-manifestacije/> (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

²⁰ Online katalog Knjižnice MDC-a. URL: <http://www.mdc.hr/hr/mdc/knjiznica/katalog-knjiznice/>

Struktura glazbenih zbirki možda će biti jasnija nakon sustavnijeg pregleda.

UKRATKO²¹ O STRUKTURI OREG-A

OREG²² je kompleksna baza podataka o muzejima, njihovim zbirkama, dokumentaciji i stručnim djelatnicima. U središtu zanimanja su muzej i zbirka kao specifične kategorije građe.²³

Glavni kriterij upisa u OREG jest postojanje građe formirane u zbirku. Podaci se prikupljaju godišnjom anketom na koju se odaziva 70 – 90 % muzeja, ali i iz izvješća o radu, korespondencije, obilazaka muzeja itd.

Podaci u OREG-u kontinuirano se ažuriraju, a podaci o zbirkama navedenima u ovom radu ažurirani su u razdoblju 2009. – 2013. godine.

OREG trenutačno²⁴ ima 2408 muzejskih zbirki, od kojih 683 (28%) imaju rješenje o upisu u Registar kulturnih dobara.

Muzeji se u OREG-u razlikuju prema tipu, vrsti i djelokrugu:

- tip: muzejska zbirka, opći muzej, specijalizirani muzej, stalna muzejska izložba, ekomuzej
- vrsta: arheološki, etnografski, gradski, nacionalni, zavičajni (...)

²¹ Više o strukturi OREG-a i načinu prikupljanja podataka pisale su Markita Franulić i Snježana Radovanlija Mileusnić u: *Prikupljanje i obrada podataka za Registar muzejsko-galerijskih ustanova u Hrvatskoj*.// 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001., str. 165-174.

²² URL: <http://www.mdc.hr/hr/mdc/registar-muzeja/> (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

²³ Isto (datum pristupa: 20. svibnja 2014.).

²⁴ Podatak je priskrbila voditeljica OREG-a Ivo-na Marić (datum pristupa: 25. ožujka 2014.).

- djelokrug: državni, lokalni, regionalni, međunarodni.

Osnovni podaci koji se odnose na **zbirku** jesu tip, vrsta te vrsta građe:

- tip: dokumentacijska zbirka, muzejska zbirka, odjel
- vrsta: arheološka, etnografska, knjižnica, memorijalna, povijesna, umjetnička (...)
- vrsta građe: (polje za upis teksta).

Muzeji OREG-u ne dostavljaju podatke o ustrojenim glazbenim zbirka jer tako strukturiranih upita dosad nije bilo.

GLAZBENA ZBIRKA?

Budući da se u OREG-u dosad nisu prikupljali podaci o ustrojenim glazbenim zbirka niti se u njima nalazi sva glazbena građa, nije bilo moguće automatski izdvojiti glazbene zbirke.

Ponovno se nametnulo pitanje – što je glazbena zbirka?

Na temelju prethodnih istraživanja²⁵ i uvidom u Registar, među brojnim podacima koji se prikupljaju o muzejima i zbirka izdvojeni su sljedeći podaci o zbirci i muzeju:

- vrsta muzeja: arheološki, etnografski, gradski, nacionalni, zavičajni (...)
- tip zbirke: dokumentacijska, muzejska, odjel
- vrsta zbirke: arheološka, etnografska, knjižnica, memorijalna, povijesna, umjetnička (...)
- vrsta građe: (polje za upis teksta).

Budući da spomenute glazbene zbirke ne postoje kao zasebna kategorija, cilj je bio

evidentirati muzejske zbirke koje **sadržavaju** glazbenu građu.

Iz **naziva zbirki** često nije bilo moguće zaključiti sadržava li zbirka glazbenu građu jer je pretraga prema nazivu zbirke davala vrlo oskudne rezultate. Takva je pretraga, primjerice, uključila Zbirku glazbala, Glazbenu zbirku, Muzičku zbirku itd., ali ne i Zbirku Kelemen, Zbirku Kresnik te brojne druge zbirke s vrijednom glazbenom građom.

Polje koje je nudilo najviše informacija o (glazbenoj) građi svakako je polje **vrsta građe**. Pretragom po ključnim riječima te pregledom svakoga pojedinačnog zapisa izdvojene su zbirke koje sadržavaju glazbenu građu.

U tablici koja slijedi opisi zbirki izdvojeni su kao ilustrativan primjer. Budući da je riječ o polju koje dopušta slobodan unos teksta, podaci nisu uniformno zapisani niti je terminologija ujednačena.

Tablica 1. Opisi zbirki izdvojeni iz OREG-ova ispisa

Opis zbirke
knjige, notni materijal
predmeti primijenjene i likovne umjetnosti: satovi, glazbeni instrumenti, predmeti sakralne naravi, skulptura
tradicijski glazbeni instrumenti: kordofoni, aerofoni, membranofoni, idiofoni
uporabni predmeti, odjeća, oružje, predmeti vezani za vjerovanja, glazbala, nakit
oružje južnoameričkih urođenika, geografske karte, plakati, knjige, glazbeni instrument
instrumenti i notni zapisi: klavir Ivana Boschija– radionica Streicher-Stein, note od kraja 18. st. do 1930-ih, rukopisni notni zapisi i djela tiskana u Hrvatskoj, Italiji, Austriji i Velikoj Britaniji: glazbeni oblici sakralne i svjetovne glazbe za vokalnu i instrumentalnu interpretaciju

²⁵ Sličan je pregled specijalnih zbirki, za područje knjižnih zbirki, dala Snježana Radovanlija Mileusnić u: Vrste knjižnih zbirki u hrvatskim muzejima. // *Muzeologija* 48/49, str. 103-123.

Opis zbirke
namještaj, glazbala, gramofon, čaše, blikumi, <i>Križevački statuti</i> , lule, slike, satovi, porculan
predmeti vezani za gospodarsku djelatnost, obrt i rukotvorine (alati i pomagala za izradu tekstila, obradu drveta, kože, metala, lončarija, košaraštvo), dijelovi narodne nošnje, pokućstvo, kućni inventar, glazbala, dječje igračke, rukopisi, dokumenti, makete, skulpture, fotografije, uporabni tekstil
alati, nošnje, posuđe, glazbeni instrumenti
glazbala, note
odjeća, obuća, namještaj, glazba, televizija, film, pribor za jelo, pribor za higijenu, građa o logorima
predmeti svakodnevne uporabe, glazbala, namještaj, posoblje
zbirka alata, aparata, nedovršenih instrumenata, šablona, kalupa za izradu instrumenata, fotografija s posvetama suvremenika, popratne dokumentacije i stručne biblioteke; u prostoriji zbirke nalazi se aktivna radionica za izradu i restauraciju glazbala
narodna glazbala, ukrasne tikvice, uskrсна jaja (pisanice)
glazbeni instrumenti, gramofoni, gramofonske ploče, notni materijal
glazbeni automati, fonograf, radijski prijamnici, gramofoni, gramofonske ploče
kazališni kostimi, skice za kostime, fotografije s potpisom umjetnika, note, darovi, spomen-zastavice, spomen-vijenci
namještaj, glazbala
kulturno-povijesna građa: namještaj, fotografije, autograf partiture, rukopisna građa, glazbeni primjeri na nosačima zvuka mp3, stari filmski zapis na DVD-u
knjižna i notna građa s područja cijele Europe
glazbeni automati, gramofoni, magnetofoni, fonografski valjak, ploča za glazbeni automat, gramofonska ploča, zvučne matrice glazbenih automata

Opis zbirke
predmeti sakralne umjetnosti; glazbeni instrumenti; rasvjetna tijela; okviri za slike, stalci; kaljeve peći; igračke; lule i pribor za pušenje; dekorativni i rijetki predmeti; osobni predmeti i pribor; dekorativne i uporabne kutije; plesne knjižice s redovima plesača; spomenari
namještaj, posuđe, svijećnjaci, glazbeni instrumenti
puhaći instrumenti, žičani instrumenti i oni s tipkama, automatofoni
crno-bijele fotografije, notni zapisi, hladno i vatreno oružje, rudarska i vatrogasna oprema, matrice za tisak, kutije za lijekove, stilski namještaj, muzički instrumenti
drvene dječje igračke i puhaće svirale
...

Šaroliki podaci mogli bi se sistematizirati u sljedeće kategorije.

- **Glazbeni instrumenti:** glazbalo, instrument, glazbeni instrument, muzički instrument ...
  - **Tradicijski glazbeni instrumenti:** narodno glazbalo, puhaće svirale, tradicijski glazbeni instrument ...
  - **Notna građa** (tiskana i rukopisna): note, notni materijal, notni zapis, partitura, rukopisna građa, rukopisni notni zapisi i djela ...
  - **Nosači zvuka:** audio CD, fonografski valjak, gramofonska ploča, magnetofonska vrpca, zvučna matrica glazbenih automata ...
  - **Uređaji za reproduciranje zvuka:** fonograf, glazbeni automat, gramofon, magnetofon ...
  - **Ostalo:** različita arhivska, dokumentarna i kulturno-povijesna građa
- Zbirke koje sadržavaju glazbenu građu prema predloženoj sistematizaciji uvjetno se mogu nazvati glazbenim zbirkama.

GLAZBENE ZBIRKE – MUZEJSKE ZBIRKE KOJE SADRŽAVAJU GLAZBENU GRAĐU

Uzevši u obzir sve što je dosad rečeno, od 2399 muzejskih zbirki²⁶ 49 njih sadržava glazbenu građu, a od 882 dokumentacijske zbirke 49 ih u svom sastavu ima i zvučnu građu. Govorimo, dakle, o 49 „glazbenih zbirki“ u 40 muzeja.

Slika 1. Muzejske zbirke koje sadržavaju glazbenu građu

Najveći dio tih zbirki – više od 50 % – nalazi se u zavičajnim i gradskim muzejima. Budući da ti muzeji prikupljaju vrlo raznoliku građu, ne iznenađuje činjenica da je i najviše glazbene građe pronašlo svoj put do lokalnih muzeja, i to najvjerojatnije prema geografskom odnosno zavičajnom ključu. Dovoljno se sjetiti memorijalnih muzejskih soba skladatelja u mjestima u kojima su rođeni ili djelovali, odnosno u ambijentalnim cjelinama mjesta u kojima su živjeli.

²⁶ U trenutku prikupljanja podataka u muzejima je bilo 2399 zbirki (datum pristupa: 27. rujna 2103.). U međuvremenu se broj zbirki popeo na 2408 (datum pristupa: 25. ožujka 2014.).

Slika 2. Vrste muzejskih zbirki koje sadržavaju glazbenu građu

S obzirom na vrste zbirki, glazbena se građa uglavnom nalazi u povijesnim i etnografskim. Slijede umjetničke, tehničke te memorijalne, a najmanje se glazbene građe nalazi u tehničkim zbirkama. Najveći broj zbirki naslovljenih kao „glazbene“ pripada kategoriji povijesnih zbirki jer je uglavnom riječ o mješovitoj građi ili memorijalnoj cjelini, dakle o kompleksnoj zbirci.

Glazbeni su instrumenti često klasificirani kao umjetnički/uporabni predmeti ili čak kao namještaj te su smješteni u umjetničke i povijesne zbirke.

Etnografske su zbirke na drugome mjestu zbog velikog broja ustrojenih zbirki tog tipa i, pretpostavljam, zbog činjenice da gotovo i nema etnografske zbirke koja nema barem jedan tradicijski glazbeni instrument ili sviralu.

Tehničke zbirke pretežito obuhvaćaju nosače zvuka i uređaje za reproduciranje zvuka, dok knjižnice i knjižne zbirke među knjigama čuvaju, naravno, i knjige o glazbi te notnu građu.

Prikaz zbirke s glazbenom i zvučnom građom u Hrvatskoj

Zamišljena kao prijedlog za popularizaciju glazbe u hrvatskim muzejima, za potrebe izlaganja na Simpoziju napravljena je interaktivna karta Hrvatske s istaknutim glazbenim i zvučnim lokalitetima, odnosno s položajnim smještajem navedenih 49 zbirki koje sadržavaju glazbenu građu. Izvedena uz pomoć tehnologije HTML5, karta omogućuje da se klikom na svaku od lokacija otvori prozor s kratkim opisom zbirke iz OREG-a.

Karta trenutačno nije dostupna, ali je ovdje priložena kako bi se vidjela zemljopisna raspodjela zbirki s glazbenom građom.

Dokumentacijske zbirke – zbirke sa zvučnom građom

Iako zasad te zbirke nisu posebno obrađivane, treba napomenuti kako se, osim u muzejskim zbirkama, zvučna građa može pronaći i u dokumentacijskim zbirkama, i to u fonotekama, fondovima digitalnih i magnetnih zapisa te u medijatekama.

U OREG-u se ne vodi detaljnija evidencija o vrsti građe u pojedinoj dokumentacijskoj zbirci, stoga nije moguće donijeti zaključak o vrijednosti ili relevantnosti te građe, no na temelju vrste zbirke izdvojen je podatak o 42 dokumentarne zbirke koje imaju zvučnu građu.

Slika 3. Snimka interaktivne karte zbirki s glazbenom građom

ZAKLJUČAK

Relativno mala količina podataka i samo 49 vrlo raznolikih zbirki ograničavajući su činitelj za donošenje definitivnih zaključaka, no čini se kako je ovo preliminarno istraživanje ispunilo svoju svrhu te poslužilo kao pregled i svojevrсна snimka postojećeg stanja.

U tekstu izneseni podaci trebali bi biti dodatni poticaj za ustrojavanje i registriranje glazbenih zbirki. Ilustrativan je podatak kako je od navedenih 49 zbirki u Registar kulturnih dobara pri Ministarstvu kulture trenutačno upisano samo njih 19. Prepoznatljivost glazbenih jedi-

nica ne može se postići bez zadovoljavanja tih osnovnih preduvjeta.

Tijekom projekta pokazali su se i brojni problemi poput spomenute neuniformne terminologije, neujednačenosti stručne obrade, nedostatka stručnog osoblja i nedefiniranog profila stručnjaka, pitanja mjesta i uloge glazbene građe, instrumenta kao izložaka... Iako je, čini se, postavljeno više pitanja no što je dano odgovora, kao prvo događanje kojemu je cilj sustavan pregled glazbene baštine, Simpozij je svakako povezoao struku te naznačio temelje za daljnje bavljenje tom problematikom.

Prilog: Popis zbirki s evidentiranom glazbenom građom

	NAZIV MUZEJA	GRAD	NAZIV ZBIRKE	VRSTA ZBIRKE	VRSTA GRAĐE
1.	Creski muzej	Cres	Zbirka Buničić, Koljevina, Moise	knjižnica; tiskana građa	knjige, notni materijal
2.	Dubrovački muzeji – Kulturno-povijesni muzej	Dubrovnik	Zbirka varia	industrijska; umjetnička	predmeti primijenjene i likovne umjetnosti: satovi, glazbeni instrumenti, predmeti sakralne naravi, skulpture
3.	Etnografski muzej Zagreb	Zagreb	Zbirka glazbala	etnografska	tradicijski glazbeni instrumenti: kordofoni, aerofoni, membranofoni, idiofoni
4.	Etnografski muzej Zagreb	Zagreb	Zbirka izvaneuropskih kultura	etnografska	uporabni predmeti, odjeća, oružje, predmeti vezani za vjerovanja, glazbala, nakit
5.	Gradski muzej Karlovac	Karlovac	Zbirka braće Seljan	etnografska	oružje južnoameričkih urođenika, geografske karte, plakati, knjige, glazbeni instrumenti
6.	Gradski muzej Korčula	Korčula	Muzička zbirka	povijesna; umjetnička	instrumenti i notni zapisi: klavir Ivana Boschija – radionica Streicher-Stein, note od kraja 18. st. do 1930-ih godina, rukopisni notni zapisi i djela tiskana u Hrvatskoj, Italiji, Austriji i Velikoj Britaniji: razni glazbeni oblici sakralne i svjetovne glazbe za vokalnu i instrumentalnu interpretaciju
7.	Gradski muzej Križevci	Križevci	Kulturno-povijesna zbirka	povijesna	namještaj, glazbala, gramofon, čaše, bilikumi, <i>Križevački</i> statuti, lule, slike, satovi, porculan

	NAZIV MUZEJA	GRAD	NAZIV ZBIRKE	VRSTA ZBIRKE	VRSTA GRAĐE
8.	Gradski muzej Nova Gradiška	Nova Gradiška	Zbirka glazbala	etnografska	
9.	Gradski muzej Požega	Požega	Etnografska zbirka	etnografska	predmeti vezani za gospodarsku djelatnost, obrt i rukotvorine (alati i pomagala za izradu tekstila, obradu drveta, kože, metala, lončarija, košaraštvo), dijelovi narodne nošnje, pokućstvo, kućni inventar, glazbala, dječje igračke, rukopisi, dokumenti, makete, skulpture, fotografije, uporabni tekstil
10.	Gradski muzej Senj	Senj	Etnografska Zbirka Bunjevaca	etnografska	alati, nošnje, posuđe, glazbeni instrumenti
11.	Gradski muzej Varaždin	Varaždin	Glazbena zbirka	povijesna; umjetnička	glazbala, note
12.	Gradski muzej Vinkovci	Vinkovci	Tehnička zbirka	tehnička; povijesna	stari radioprijamnici, satovi, gramofoni i gramofonske ploče, glačala, šivači i pisači strojevi, muzički instrumenti, lusteri, petrolejske i druge svjetiljke
13.	Hrvatski povijesni muzej	Zagreb	Zbirka varia	povijesna; memorijalna; tehnička; biografska; etnografska	odjeća, obuća, namještaj, glazba, televizija, film, pribor za jelo, pribor za higijenu, građa o logorima
14.	Lošinjski muzej	Mali Lošinj	Zbirka uporabnih predmeta i namještaja	povijesna	predmeti svakodnevne uporabe, glazbala, namještaj, posoblje
15.	Majstorska radionica za restauraciju i gradnju gudačkih instrumenata pok. Franje Schneidera	Zagreb	Majstorska radionica za restauraciju i gradnju gudačkih instrumenata pok. Franje Schneidera	umjetnička	zbirka alata, aparata, nedovršenih instrumenata, šablona, kalupa za izradu instrumenata, fotografija s posvetama suvremenika, popratne dokumentacije i stručne biblioteke; u prostoriji zbirke nalazi se aktivna radionica za izradu i restauraciju glazbala
16.	Muzej grada Iloka	Ilok	Zbirka narodne umjetnosti	etnografska	narodna glazbala, ukrasne tikvice, uskrсна jaja (pisanice)
17.	Muzej grada Pazina	Pazin	Glazbena zbirka	povijesna	glazbeni instrumenti, gramofoni, gramofonske ploče, notni materijal
18.	Muzej grada Rijeke	Rijeka	Glazbena zbirka	povijesna	glazbeni automati, fonograf, radijski prijamnici, gramofoni, gramofonske ploče
19.	Muzej grada Zagreba	Zagreb	Kazališna zbirka	memorijalna; biografska	kazališni kostimi, skice za kostime, fotografije s potpisom umjetnika, note, darovi, spomen-zastavice, spomen-vijenci

	NAZIV MUZEJA	GRAD	NAZIV ZBIRKE	VRSTA ZBIRKE	VRSTA GRAĐE
20.	Muzej grada Zagreba	Zagreb	Zbirka glazbenih automata Ivana Gerersdorfera	povijesna; tehnička	
21.	Muzej grada Zagreba	Zagreb	Zbirka ostavštine zagrebačkih glazbenih legendi	povijesna	
22.	Muzej grada Zagreba – Zbirka Margite i Rudolfa Matza	Zagreb	Zbirka Margite i Rudolfa Matza	memorijalna	
23.	Muzej Like Gospić		Zbirka pokućstva	povijesna; umjetnička	namještaj, glazbala
24.	Muzej Međimurja Čakovec	Čakovec	Memorijalna zbirka <i>Slavenski</i>	memorijalna	
25.	Muzej općine Jelsa	Jelsa	Memorijalna zbirka skladatelja Antuna Dobronića	memorijalna	kulturno-povijesna građa: namještaj, fotografije, autograf partiture, rukopisna građa, glazbeni primjeri na nosačima zvuka mp3, stari filmski zapis na DVD-u
26.	Muzej Slavonije	Osijek	Zbirka Prandau-Normann	knjižna građa; memorijalna	knjižna i notna građa s područja cijele Europe
27.	Muzej Slavonije	Osijek	Zbirka reproduktora i snimača zvuka s matricama	tehnička	glazbeni automati, gramofoni, magnetofoni, fonografski valjak, ploča za glazbeni automat, gramofonska ploča, zvučne matrice glazbenih automata
28.	Muzej Slavonije	Osijek	Zbirka varia	umjetnička	predmeti sakralne umjetnosti; glazbeni instrumenti; rasvjetna tijela; okviri za slike, stalci; kaljeve peći; igračke; lule i pribor za pušenje; dekorativni i rijetki predmeti; osobni predmeti i pribor; dekorativne i uporabne kutije; plesne knjižice; spomenari
29.	Muzej Staroga grada	Stari grad	Zbirka građanskog života	povijesna; memorijalna	namještaj, posuđe, svijećnjaci, glazbeni instrumenti
30.	Muzej za umjetnost i obrt	Zagreb	Zbirka glazbenih instrumenata	umjetnička	puhaći instrumenti, žičani instrumenti i oni s tipkama, automatofoni
31.	Muzeji Hrvatskog zagorja – Dvor Veliki Tabor	Veliki Tabor	Kulturno-povijesna zbirka	povijesna	crno-bijele fotografije, notni zapisi, hladno i vatreno oružje, rudarska i vatrogasna oprema, matrice za tisak, kutije za lijekove, stilski namještaj, muzički instrumenti
32.	Muzeji Hrvatskog zagorja – Muzej Staro selo Kumrovec	Kumrovec	Zbirka dječjih igračaka	etnografska	drvene dječje igračke i puhaće svirale

	NAZIV MUZEJA	GRAD	NAZIV ZBIRKE	VRSTA ZBIRKE	VRSTA GRAĐE
33.	Muzeji Hrvatskog zagorja – Muzej Staro selo Kumrovec	Kumrovec	Zbirka narodnih glazbala	etnografska	narodna (žičana) glazbala tipična za Hrvatsko zagorje
34.	Muzeji i galerije Konavala – Zavičajni muzej Konavala	Konavle	Etnografska zbirka	etnografska	tekstilno rukotvorstvo, namještaj, uporabni predmeti, glazbala i dr.
35.	Nacionalni park Brijuni – Pododsjek za zaštitu kulturnih dobara	Brijuni	Etnografska zbirka	etnografska	tekstil (nošnje i tekstilni predmeti), drvo (ukrasni i uporabni predmeti), predmeti od pruća, tikvice, dječje igracke, lončarija, glazbala, obuća
36.	Narodni muzej i galerija Novi Vinodolski	Novi Vinodolski	Etnografska zbirka	etnografska	novljanska narodna nošnja, narodni instrumenti, oruđe, posuđe
37.	Narodni muzej Zadar	Zadar	Zbirka muzičkih instrumenata	etnografska	muzički instrumenti
38.	Narodni muzej Zadar	Zadar	Zbirka narodnog rukotvorstva i obrta	etnografska	alati lončarstva, tekstilnog rukotvorstva (predmeti za obradu tekstilnih vlakana, za tkanje, pletenje, vez), alati obučarskog obrta (opančarskog s kopna i otoka te papučarskoga iz Preka i primorskog dijela), predmeti važni za gospodarstvo: za bačvarski, kovački i kolarski obrt, predmeti za popravak zemljoradničkog oruđa, košaraštvo i pletarstvo te za izradu glazbala (iz Žegara u Bukovici)
39.	Narodni muzej Zadar	Zadar	Zbirka razno	povijesna	kućni inventar, odjeća, tiskovine, muzički instrumenti, oružje, amblemi
40.	Povijesni i pomorski muzej Hrvatskog primorja Rijeka	Rijeka	Zbirka Kresnik	povijesna; memorijalna	dokumenti, fotografije, violine, alat
41.	Spomen-dom Ivana Matetića Ronjgova	Viškovo	Spomen-dom Ivana Matetića Ronjgova		
42.	Tehnički muzej	Zagreb	Gramofoni i magnetofoni	tehnička	gramofoni, magnetofoni
43.	Tehnički muzej	Zagreb	Nosači zvuka	tehnička	gramofonske ploče, magnetofonske vrpce

	NAZIV MUZEJA	GRAD	NAZIV ZBIRKE	VRSTA ZBIRKE	VRSTA GRAĐE
44.	Zavičajni muzej Biograd na Moru	Biograd na Moru	Zbirka glazbala i glazbenih zapisa	povijesna	glazbala, glazbeni zapisi
45.	Zavičajni muzej Buzet	Buzet	Etnografska zbirka	etnografska	nošnje, kućanski predmeti, glazbala, alat i pribor
46.	Zavičajni muzej Našice	Našice	Zbirka Pejačević	povijesna; umjetnička	namještaj, slike, dokumenti, fotografije i ostali predmeti vezani za obitelj Pejačević
47.	Zavičajni muzej Obrovac	Obrovac	Etnografska zbirka	etnografska	odjevni predmeti (narodna nošnja), inventar ognjišta, kućanski uporabni predmeti, glazbala, alat i pribor, tkalački stan, škrinje, oruđe i oružje
48.	Zavičajni Muzej Poreštine – Museo del territorio Parentino	Poreč	Zbirka namještaja, glazbala i ura	povijesna; tehnička; umjetnička	namještaj, škrinja, stol, stolica, ormar, glazbalo, sat
49.	Zavičajni muzej Slatina	Slatina	Zbirka Kelemen	biografska	glazbeni instrumenti, partiture, audio CD-ovi, gramofonske ploče, dokumentacija Festivala

MUSIC IN CROATIAN MUSEUMS

This paper reports about the research on musical collections at Croatian museums. The research is based on the data collected in the Register of Museums, Galleries and Collections in the Republic of Croatia, a unique database on museums, museum collections, documentation and professional staff, maintained by the Museum Documentation Centre (MDC) as the focal point of the museum network. The reason for this research is the fact that there is no national museum of music in the Republic of Croatia, and that Croatian museums have not systematically dealt with music to date. The research

findings show the current state of musical collections at Croatian museums: types of collections comprising musical material, number of musical collections, number of registered collections with musical material, their diffusion, permanent and temporary exhibitions, and modern methods of their presentation. The ultimate goal is publication of a specialised register of musical collections with the index of experts which will be used as reference by museological and musicological experts. An interactive map of Croatia with prominent music and sound sites should contribute to popularisation of music at Croatian museums.